

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “ธมมสังคห – การสงเคราะห์ด้วยธรรม”

ธมมสังคห อ่านตามภาษาบาลีว่า ดำ - มะ - สัง - คะ - หะ มาจากคำว่า ธมม (สิ่งที่มีจริง, ธรรม, คำสอนที่กล่าวถึงสิ่งที่มีจริง) กับคำว่า สังคห (การสงเคราะห์, การเกื้อกูล, การช่วยเหลือ) รวมกันเป็นธมมสังคห แปลว่า การสงเคราะห์ด้วยธรรม แปลทับศัพท์เป็น ธัมมสงเคราะห์ หรือ ธรรมสงเคราะห์ ซึ่งเป็นการเกื้อกูลให้ผู้อื่นได้เกิดความเข้าใจถูกเห็นถูกในสิ่งที่มีจริงตรงตามพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ดีแล้ว แสดงถึงสภาพจิตที่ดีงามที่เกิดขึ้นเป็นไปในขณะนั้น ที่มีความเป็นมิตร เป็นเพื่อน หวังดี เพื่อให้ผู้อื่นเกิดความเข้าใจอย่างถูกต้อง เป็นธรรมที่มีจริง ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน การสงเคราะห์ด้วยธรรม พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงว่า เป็นการสงเคราะห์ที่เลิศ ยิ่งกว่าการสงเคราะห์ด้วยวัตถุสิ่งของ

ข้อความในมนโรธปุรณี อรรถกถา อังคุตตรนิกาย ทุกนิบาต มีคำอธิบายความหมายของคำว่า ธมมสังคห ดังนี้

การสงเคราะห์ด้วยธรรม ชื่อว่า ธรรมสงเคราะห์

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นไปเพื่อความเจริญขึ้นของปัญญาและกุศลธรรมทั้งปวง โดยตลอด ในชีวิตประจำวันควรอย่างยิ่งที่จะได้เจริญกุศลทุกประการ โดยไม่มีเว้น เพราะเหตุว่าถ้ากุศลจิตไม่เกิดแล้ว จิตก็เป็นอกุศล เป็นไปตามกำลังของกิเลส ทั้งทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย และทางใจ ซึ่งเป็นโทษโดยส่วนเดียว อกุศลธรรมทั้งหมดนั้นเป็นสิ่งที่จะต้องละ เป็นสิ่งที่จะต้องดับให้หมดสิ้น **ควรที่จะได้พิจารณาว่าบุคคลผู้ที่ควรแก่การรับวัตถุทานหรือรับวัตถุสิ่งของนั้น มีมากทีเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคราวที่เกิดภัยพิบัติ เกิดโรคระบาดต่างๆ ซึ่งมีผู้คนเดือดร้อนเป็นจำนวนมาก ในชาติหนึ่งๆ ถ้าหากกุศลไม่เกิด ไม่มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่มีกุศลจิตแม้ในขั้นต้น ไม่มีการสงเคราะห์ผู้อื่นด้วยวัตถุสิ่งของเลย แล้วจะดำเนินไปถึงการดับกิเลสได้อย่างไร ทุกคนกำลังเดินทางในสังสารวัฏฏ์และจะเดินทางไปเรื่อยๆ ตราบใดที่ยังไม่มีปัญญาคมกล้าถึงขั้นที่จะดับกิเลสทั้งปวงได้อย่างหมดสิ้นถึงความเป็นพระอรหันต์ คนที่เดินทางร่วมกันในสังสารวัฏฏ์ เมื่อมีวัตถุสิ่งของที่พอจะเกื้อกูลแบ่งปันให้แก่กันและกันได้ ก็ควรให้ เป็นการสงเคราะห์ช่วยเหลือด้วยสิ่งที่จะทำให้ชีวิตดำเนินต่อไปได้ด้วยความสะดวกไม่เดือดร้อน**

คนที่ตายแล้ว เมื่อข้าวและน้ำมากมายที่พวกญาตินำมาตั้งแวดล้อมไว้ คนตายนั้นก็จะลุกขึ้นมาจำแนกว่า “อันนี้จึงเป็นของผู้นี้ อันนี้จึงเป็นของผู้นี้” ไม่ได้ ฉันทใด คนผู้มีปกติไม่ให้ ก็ฉันทนั้น ซึ่งแสดงให้เห็นตามความเป็นจริงว่า โภคทรัพย์ของคนตายกับโภคทรัพย์ของคนผู้มีปกติไม่ให้ ชื่อว่า เป็นของเสมอกัน บุคคลใดก็ตามที่มีโภคทรัพย์ มีวัตถุสิ่งของ แต่ไม่ได้แจก ไม่ได้แบ่งปันให้ใครในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ ก็เหมือนคนที่ตายแล้ว ถึงแม้ว่าญาติพี่น้องจะเอาทรัพย์สมบัติวัตถุสิ่งของไปแวดล้อมวางไว้ใกล้ซัดสักเท่าไร ก็ไม่สามารถที่จะลุกขึ้นมาจำแนกแจกให้กับผู้อื่นได้เลย ซึ่งควรแก่การพิจารณาเป็นอย่างยิ่งที่จะไม่ควรประมาทในการ

เจริญกุศลทุกประการ แม้ในเรื่องการสงเคราะห์ผู้อื่นด้วยวัตถุสิ่งของ ก็ไม่ควรที่จะละเลยเช่นเดียวกัน เพื่อ
กำจัดอกุศลธรรมของตนเองและเพื่อประโยชน์สุขแก่ผู้อื่นอีกด้วย

สำหรับการสงเคราะห์หรือการเกื้อกูลที่ประเสริฐที่เลิศ คือการสงเคราะห์ด้วยธรรม (ธรรมสงเคราะห์)
เป็นการเกื้อกูลให้บุคคลอื่นได้เข้าใจสิ่งที่มีจริงอย่างถูกต้องตรงตามพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัม-
พุทธเจ้า ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ได้รับการเกื้อกูลทั้งในชาตินี้และสะสมเป็นที่พึงในชาติต่อไปอีกด้วย

บุคคลผู้ที่เข้าใจพระธรรม เห็นประโยชน์ของพระธรรม ก็กล่าวพระธรรม แสดงพระธรรมตามที่พระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น เป็นการสงเคราะห์ด้วยพระธรรม ซึ่งเป็นการให้ความรู้
ความเข้าใจที่ถูกต้องตามพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ถ้าหากจะพิจารณาตามความเป็นจริง
แล้ว การสงเคราะห์ด้วยพระธรรม เป็นการสละความเห็นแก่ตัวขึ้นสูงทีเดียว เพราะเหตุว่ากุศลทั้งหลายจะ
เจริญขึ้นได้ก็เพราะมีการเกื้อกูลกันด้วยพระธรรม แม้ว่าจะมีวัตถุทานมากสักเท่าใด ก็ไม่พอที่จะเกื้อกูลคนที่
ลำบากยากไร้ที่ควรแก่การที่จะรับวัตถุทานในสังสารวัฏฏ์ ทั้งในปัจจุบัน ทั้งในอนาคตได้ การสงเคราะห์
ช่วยเหลือบุคคลอื่นด้วยวัตถุสิ่งของต่างๆ เป็นเพียงการช่วยเหลือสงเคราะห์ให้เขาอยู่ต่อไปในสังสารวัฏฏ์ ซึ่ง
ยังไม่พ้นจากความลำบากยากไร้ได้โดยเด็ดขาด เพราะฉะนั้น การเกื้อกูลกันด้วยพระธรรม จึงเป็นการสละ
ความเห็นแก่ตัว สละความยึดมั่นในตัวตน โดยบำเพ็ญประโยชน์ขั้นสูงสุดเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น

บุคคลผู้ที่จะสงเคราะห์เกื้อกูลผู้อื่นในทางธรรม ต้องเป็นผู้ที่ศึกษาพระธรรม พิจารณาพระธรรม และ
เข้าใจพระธรรมอย่างถูกต้อง จึงกล่าวคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตามกำลังปัญญาของตน จะเห็นได้ว่าการ
ช่วยเหลือบุคคลอื่นให้เข้าใจพระธรรม โดยทางหนึ่งทางใด ไม่ว่าจะเป็นโดยการสนทนาธรรม ถามตอบ
ปัญหาธรรม ตลอดจนถึงการสงเคราะห์ช่วยเหลือในเรื่องที่จะเป็นไปเพื่อความเข้าใจพระธรรม ก็เป็นการ
สงเคราะห์ด้วยพระธรรม ทั้งหมด

คำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถูกปกปิดด้วยคำของบุคคลอื่นนานแสนนาน ถึงเวลาแล้วที่เมื่อมีใครก็
ตามที่ได้เข้าใจถูกต้อง ก็ช่วยกันแสดงความจริง เปิดเผยความจริง เพราะกว่าใครจะมีโอกาสได้ฟังคำจริงที่
พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ดีแล้วนั้น เป็นโอกาสที่หายาก เพราะฉะนั้น ก็ต้องช่วยกันกล่าว แสดง
เปิดเผยคำจริงของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อพระธรรมจะได้รุ่งเรืองและกระจ่าง เป็นประโยชน์ทั้งกับ
ตนเองและผู้อื่นต่อไป โดยไม่ต้องหวั่นเกรงอะไรเลยทั้งสิ้น เพราะว่าเป็นคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ไม่ใช่คำของบุคคลอื่น

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗